

23.2.2 Bomen snoeien – Snoeien doet groeien

Ik ben een snoeianarchist. Zonder snoeigids in de hand gebruik ik wat gezond verstand. En een snoeischaar. Ik snoei tussen september en maart, als ik er tijd en zin voor heb. En als het niet vriest. Op een mooie, zonnige winter- of voorjaarsdag. Ook in februari. Ik snoei niet iedere boom of struik ieder jaar. Maar als ik snoei knip ik wel behoorlijk wat weg. Daarmee probeer ik een mooie, open vorm te krijgen waar licht in kan. En waar ik makkelijk een ladder in kan zetten en kan plukken.

Oud en dood hout gaat eruit. Takken die kruisen, of over elkaar schuren, of buiten bereik groeien, of te dicht bij elkaar komen: weg. Lange, doorschietende waterloten of langloten: zwaar inkorten of wegnippen. En verder laat ik de natuur graag wat zijn gang gaan. Die weet het beter dan ik.

Over hoe het echt zou moeten bestaan er vaak evenveel visies als er snoeiers zijn. Snoeien doet groeien. Aan de wondranden schieten terug scheuten uit. De meeste knip je weer weg. (Kan ook en zelfs bij voorkeur in de zomer.) Na een zware snoeibeurt heb je volgend seizoen wat minder vruchten. Maar daarna weer net meer.

Bomen en struiken zoeken licht en concurreren ervoor. Daardoor groeien ze vooral sterk in de hoogte, en komen er onderaan geen takken bij. De hoogte kort houden doe je best in de winter. Laat max. 80cm hoogtegroeï per jaar toe (voor stevige takken). Zomersnoei wint aan populariteit. De planten hebben dan nog kracht en sap om wonden te helen hetgeen insluipen van ziektekiemen tegengaat.

Bij grote struiken snoei ik nooit alles kort, daarmee knip je alle bloemknoppen en vruchten voor het volgende jaar weg. Ik knip van ieder paar takken er 1 weg. De tweede doe ik dan 1 of 2 jaar later.

Laagstam wordt jaarlijks gesnoeid. Hoog- en halfstam krijgen de eerste jaren vormsnoei, en na het vijfde jaar: om de 2-3 jaar onderhoudssnoei.

Een kruin heeft lucht en licht nodig. Zon laat vruchten rijpen. Zon en wind drogen snel de natte bladeren zodat schimmelsporen minder kans krijgen om te ontwikkelen.

Zwaar snoeien (met de kettingzaag) geeft het risico dat de boom kapotgaat door al die groeiprikkels. Werk dus met een meerjarenplan, in fasen om grote takken weg te halen. Ook bij een verwilderde, oude haag die veel te breed werd kan je beter slechts één kant inkorten. Het volgende jaar bv. de bovenkant, en een jaar later de andere zijde.

Planten en hun groei zijn afgestemd op de seizoenen en het zonlicht dat ze nodig hebben. De grootste groeikracht hebben zij tijdens de langer wordende dagen in de lente. Na de zonnewende (24 juni, Sint Jan) neemt die af. Sint-Jansloten zijn late uitlopers aan een boom, van na die datum. Hagen en struiken moeten vanaf dan normaal veel minder gesnoeid worden.

♪ Vandaag: de eerste dag van de rest van je leven. Charles Dederich

Waarom niet snoeien bij vorst? Door bevriezing uitzettend vocht in de snoeiwonde kan de schade vergroten. De wonde geneest trager en minder goed.

Bomen blijven niet eindeloos vruchten produceren. De pitten of stenen maken een fytohormoon dat bloembotvorming tegenwerkt. Na een jaar met veel pitten volgt dan een jaar met minder bloembotten. Zo kunnen beurtjaren 📖 ontstaan die je door snoeien of bloesems dunnen kan vermijden.

Appelaars en perelaars worden regelmatig gesnoeid.

De vruchten staan vooral op kortloten 📖, de korte knobbelige takjes.

Langloten 📖 zijn onvruchtbare gladde en rechte twijgen die vooral in de eerste groei-jaren uitbundig wassen. Dus veel kortloten zorgen voor veel en klein fruit. Om grotere vruchten te krijgen kan je de kortloten in de lente uitdunnen. Een snelgroeïende boom maakt weinig bloemknoppen. Een rijkelijk bloeiende en vruchtdragende boom (met veel kortloten) groeit weinig.

In juni kan je bij appel- of perenbomen gemakkelijk de waterloten met de hand wegtrekken. Er is dan geen kans meer hergroei.

De meeste vruchten groeien op éénjarig hout, niet op oud hout. Het vruchthout bij peren heeft een langere levensduur. Bij 'Conference' tot 2 jaar oud. Perenbomen zijn ook pas laat vruchtbaar. Passe Crassane is een goede bewaarpeer (tot mei). 'Triomphe de Vienne' is een oud Frans perenras dat de vroegste en grote vruchten oplevert, al rond 15 augustus.

Peer wordt vaak onrechtstreeks, via een compatibele tussenstam op kweepeer geënt.

Eenjarige twijgen laat je staan, ofwel snoei je ze aan de basis, helemaal weg. Half inkorten heeft weinig zin. Je knipt dan net alle potentiële knoppen weg. Je krijgt dan zeer veel scheuten, maar geen fruit.

Verticale takken groeien veel en bloeien weinig. Bij horizontale takken is dat net omgekeerd. Je krijgt dus meer bloesems 📖 en vruchten door éénjarige takken horizontaal te buigen, zodat ze het volgend jaar bloeien. Je ziet in plantages dat er hiervoor vaak takken met een touw aan de stam naar beneden gebonden worden. Of er worden betonnen gewichten, of plastic flessen met water aan gehangen. Later zal het gewicht van de vruchten de takken horizontaal houden.

Laagstamperen groeien snel en sterk. Als groeiremmer wordt aan wortelsnoei 📖 gedaan (wortels met een spade doorsteken). Of om de 2 tot 4 jaar inzagen (📖 ca 2 weken voor de bloei) kort boven het maaiveld. Hierbij wordt op 1 of 2 plaatsen de stam zelfs tot de helft ingezaagd. (Oplopend of vlak, zodat regenwater niet in de wonde kan blijven staan.) Dat zou voor meer vruchten zorgen. Je kan het dus vergelijken met gedeeltelijk ringen. Persoonlijk denk in dat het eerder een paniek- en overlevingsreactie van de boom is die voor meer vruchten zorgt. Maar ja, daar gaat het bij de productie natuurlijk net om.

Bloesems

Peer bloeit zonder blad, appelaar mét.

Appelboom: bloemen met een roze buitenzijde en een witte (meestal) of ook roze (soms) binnenzijde. Appelbomen bloeien later dan perenbomen, meer aan het einde van april.

Perenboom: volledig witte bloemen. Perenbomen bloeien redelijk vroeg in het voorjaar, aan het begin van april.

Je kan (bloesems of) vruchten dunnen om grotere te oogsten, vruchten ruimte te geven rekening houdend met de verwachte grootte van de vrucht, of om takken te ontlasten. Een schaar met smalle bek is handig om steeltjes halverwege door te knippen. Appels zitten vaak in trosjes van 3 tot 5. Je kan vb. de middelste bewaren. Wacht best tot na de vruchtrui (half mei - half juni), de periode dat de boom zelf nog vruchten afstoot.

De Sanguinole of Bloedpeer (van voor 1610) is rood dooraderd. Rijp in augustus, maar slechts een paar dagen te bewaren.

Koolstokken zijn onze vroegst rijpe peren (al in juli, gelijk met de oogstappel). Slank, lange steel en rode wang. Ze lijkt veel op de Lübecker Prinzessinbirne.

Boterkers is een late gele kers die daardoor weinig door vogels werd belaagd. En dus een goede (en zoete) opbrengst had.

♫ Nieuwe peersoorten: kamperen, mopperen, galopperen. Erno Sourbron

Steenvruchten (pruim, kers, kriek, perzik, abrikoos) worden veel minder gesnoeid. Doe het voor of na de bloei, of direct na (en zelfs tijdens) de oogst. De gemaakte wonden genezen dan nog een beetje voor de winter, waardoor de kans op loodglansaantasting vermindert.

De perzik heeft veel warmte en beschutting tegen vorst en regen nodig, bijvoorbeeld tegen een zuidmuur. Het is een vroegbloeier (maart – april). Om vruchtzetting te krijgen is bestuiving door insecten nodig. Dat lukt zelden in die periode in ons klimaat. Handmatige bestuiving is dan de oplossing.

♫ Hen die een duwtje nodig heeft legt een porei. Erno Sourbron

In 1977 werd bij de Romeinse vlootbasis in Velsen de oudst **perzikpit** van Nederland gevonden: 2000 jaar. Bij Kunming in het zuidwesten van China zijn acht gefossiliseerde perzikpitten gevonden van zeker 2,5 miljoen jaar oud. De perzik is dus misschien al ouder dan de mens.

Notelaars worden maar zelden gesnoeid. Vroeger werden noten geknuppeld: met een stok gooien of slaan om de noten er af te halen. Dat volstaat als snoeiwerk. Enkel een vormsnoei in de jeugdfase eind maart tot half april is nuttig.

Notelaar niet in de winter snoeien?

De Tsjech J. Matejsek deed er onderzoek naar. De beste tijd is die waarin de boom nieuwe wortels en jaarloten maakt, en de bladoppervlakte groter wordt. De snoeiwonden genezen dan het snelst.

Wanneer beginnen bomen vruchten te dragen?

Afhankelijk van de soorten, van de leeftijd van het plantgoed en de plant en groeiomstandigheden zal het 2 tot 4 jaar duren. Het plantgoed zal dan 5 tot 8 jaar oud zijn. Op een laagstam pruimelaar heb ik al eens het eerste jaar vruchten gehad.

Als je een pit plant, en laat uitgroeien tot appelboom, zal het ongeveer 8 jaar duren voor die vruchten heeft. Dit wordt enkel gedaan om nieuw materiaal te ontwikkelen. In de praktijk zullen onze bomen geënt zijn. Gegriffelde bomen zijn soortecht en oogstzeker, en vroeger vruchtbaar (dragen vanaf het derde jaar).

Peren zijn trager. Het duurt vier à vijf jaar vooraleer de eerste peren verschijnen. De productie is de eerste jaren ook lager dan bij appels. Maar de levensduur is veel hoger: tot 50 jaar en meer.

Fruïtbomen kunnen, afhankelijk van soort, onderstam, standplaats ed. 30 tot 100 jaar oud worden.

Een notelaar draagt vruchten vanaf het tiende jaar. Hazelaar idem (behalve geënte struiken).

Kastanje heeft meestal pas na vijf jaar (of meer) vruchten. Maar hij houdt het dan ook wel eeuwen vol.

♪ Wees jezelf, er zijn al anderen genoeg.